

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)

“27” травня 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою «Економіка підприємства та організація підприємницької
діяльності»
(назва освітньої програми)

на тему: «Фактори та резерви підвищення ефективності використання основних засобів на ТОВ «ЮГФУД»
(назва теми)

Виконавець:

Студент 46 групи ФЕУП
Лапченко Павло Юрійович _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)
Янковий Олександр Григорович _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	6
1.1 Поняття і сутність основних засобів підприємства.....	6
1.2 Важливіші характеристики основних засобів на промисловому виробництві.....	9
1.3 Показники ефективності використання основних виробничих засобів	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТОВ «ЮГФУД».....	19
2.1 Загальні відомості про ТОВ «ЮГФУД».....	19
2.2 Дослідження економічного стану підприємства.....	25
2.3 Аналіз використання основних засобів ТОВ «ЮГФУД».....	33
2.4 Методи дослідження резервів використання основних засобів.....	40
РОЗДІЛ 3. РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТОВ «ЮГФУД»	46
3.1 Побудова двох факторної детермінованої моделі фондовіддачі.....	46
3.2 Заходи щодо підвищення фондовіддачі на підприємстві..	50
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59
ДОДАТКИ.....	66

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний етап розвитку економіки України, який характеризується багаторічним трансформаційним спадам, посиленням повномасштабною війною з РФ, неможливо успішно подолати без прискореного розвитку виробничого сектору і, перш за все, промисловості. Розвиток вітчизняної економіки передбачає ефективне використання важливіших виробничих ресурсів, серед яких слід виділити основний капітал у формі основних засобів. З указаною проблемою тісно корелюють питання відтворення основних виробничих засобів, їх високої зношеності на підприємствах промисловості, амортизаційної політики на макро- і мікрорівні, цільового використання амортизаційного фонду та його контролю з боку держави, моделювання та прогнозування рівня фондівдачі суб'єктів господарювання.

Усі ці проблеми й питання розглядали відомі вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема, Г. Астапова, Т. Барановська, І. Бобух, О. Гавриловський, Н. Гайдукова, Н. Дугієнко, Є. Жердєв, О. Загорянська, Н. Іщенко, О. Кленін, Л. Коваленко, В. Колот, О. Кузьмін, Н. Левченко, О. Лищенко, А. Непран, Л. Овод, О. Орлов, В. Осипов, В. Островецький, Н. Педченко, Є. Помилуйко, Н. Приймак, Т. Прутська, Г. Пуйда, О. Радева, С. Саєнко, С. Скоморохова, А. Снеткова, Н. Ткаченко, Д. Трачова, Н. Швець, Л. Юрчишена та ін.

Метою роботи є дослідження теоретичних, методологічних та практичних основ підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві харчової промисловості України.

Досягнення мети дослідження визначило необхідність вирішення таких головних завдань:

- розглянути економічне поняття і сутність основних засобів підприємства;
- проаналізувати важливіші характеристики основних засобів на виробництві;

- дослідити показники ефективності використання основних виробничих засобів;

- обговорити шляхи, фактори й резерви підвищення ефективності застосування основних засобів вітчизняних промислових підприємств.

Об'єктом дослідження є процес управління ефективністю використання основних виробничих засобів на підприємствах харчової промисловості.

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні та практичні аспекти підвищення ефективності застосування основних виробничих засобів в умовах перманентних змін зовнішнього середовища.

Методи дослідження. Методологічною основою даного дослідження є наукові концепції та теоретичні розробки вітчизняних та зарубіжних вчених в області управління ефективністю використання основних виробничих засобів промислових підприємств з урахуванням змін зовнішнього середовища й адаптації до них сучасного вітчизняного бізнесу. В процесі дослідження використані методи та засоби економічного аналізу – таблиці, графіки, порівняння, угруповання, детерміновані індексні моделі та ін.

Інформаційною базою дослідження служили Закони України, Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України, офіційні матеріали Державної служби статистики України, матеріали монографій, підручників, статей і тез вітчизняних та зарубіжних учених, публікації в друкованих й електронних економічних виданнях, першоджерела та дані фінансової звітності ТОВ «ЮГФУД» України.

Практичне значення отриманих результатів. У кваліфікаційній роботі продемонстровані сучасні методи і моделі підвищення ефективності використання основних виробничих засобів промислового підприємства, проведений аналіз стану, руху й рівень ефективності застосування системи управління основними виробничими фондами ТОВ «ЮГФУД», запропоновано заходи щодо підвищення її ефективності за рахунок впровадження заходів організаційно-технічного та економічного характеру.

Апробація результатів роботи. Результати дослідження апробовані й докладались на IV підсумковій науково-практичній студентській конференції «Сучасні виклики економіки», яка відбулась в м. Одесі 17 квітня 2024 року на базі Одеського національного економічного університету.

Публікації. Лапченко П. Ю. Дослідження використання основних засобів на ТОВ «ЮГФУД». Збірник матеріалів IV підсумкової науково-практичної студентській конференції ОНЕУ «Сучасні виклики економіки». Одеса. 17 квітня 2024 р. С. 16–17.

Структура і обсяг роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (57 найменувань) та 1 додаток. Загальний обсяг бакалаврської роботи становить 67 сторінок комп'ютерного тексту, містить 13 таблиць та 16 рисунків.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження сучасних підходів до управління логістичною системою на підприємстві ТОВ «ЮГФУД» ми дійшли наступних висновків та рекомендацій:

1. Термін «основні засоби» з'явився у вітчизняній економічній літературі на початку ХХІ ст. в бухгалтерському обліку і аудиті в зв'язку з виходом Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 зі змінами станом на 1 січня 2000 р., яке рекомендувало замість терміну «фонди» використовувати у звітності підприємств поняття «засоби» з відповідним виділенням основних і оборотних засобів.

2. У системі техніко-економічних характеристик ефективності використання основних засобів підприємства показник фондівдачі займає головне місце. Поряд з фондівдачею застосовуються також показники фондоемності продукції, фондорентабельності, які узагальнено характеризують ефективність застосування всієї сукупності основних засобів на підприємстві

3. Існують також часткові показники ефективності використання окремих груп основних засобів, зокрема, їх активної частини: коефіцієнт екстенсивного завантаження устаткування, коефіцієнт інтенсивного завантаження, коефіцієнт інтегрального використання основних фондів, коефіцієнт змінності роботи обладнання, коефіцієнт використання змінного режиму та ін.

4. Основною метою діяльності ТОВ «ЮГФУД» є виробництво і реалізація харчової продукції, серед якої однорідні групи «Ролліні та аналоги», «Кріспі», «Роллі», бонетна продукція, тісто Філо, хліба тощо. На підприємстві діє лінійно-функціональна організаційна структура управління. Вона базується на розподілі повноважень та відповідальності за функціями управління, а також на прийнятті рішень по вертикалі. Управління на підприємстві організовується за лінійною схемою, функціональні ж підрозділи апарату управління лише допомагають лінійним керівникам вирішувати поставлені завдання.

5. Аналізуючи господарські показники діяльності ТОВ «ЮГФУД» за 2020-2022 рр., можна зробити такі висновки: середня вартість сукупного капіталу у 2022 р. мала значення – 158510 тис. грн., що на 99103 тис. грн. або в 2,7 рази більше у порівнянні з 2018 р. та на 47568 тис. грн. або на 42,9% більше ніж у 2021 р. Середня вартість власного капіталу у 2022 р. склала 17578 тис. грн., що на 15115 тис. грн. або на 7,1 рази більше у порівнянні з 2020 р. та на 8380 тис. грн. або на 91,1% більше відносно 2021 р. Збільшення розміру власного капіталу є позитивним для підприємства.

6. За період 2020- 2022 рр. на підприємстві спостерігалось значне збільшення чистого доходу від реалізації продукції та прибутку від операційної діяльності позитивно відобразилось на показниках ефективності використання основних засобів ТОВ «ЮГФУД». Однак враховуючи те, що вартість основних засобів за 2020-2022 рр. зросла в 3,1 рази, а чистий дохід в 2,3 рази – фондоддача зменшилась з 8,57 грн./грн. у 2022 р. до 6,41 грн./грн. у 2020 р. (на 25,2%), рентабельність основних фондів підвищилась з 38,0% у 2020 р., до 44,5% у 2021 р. та до 55,3% у 2022 р.

7. Оскільки за досліджуванним підприємством ТОВ «ЮГФУД» у нашому розпорядженні є статистичні дані лише за 2020-2022 рр., тобто за три роки, то мова не може йти про використання імовірнісних моделей як інструментів виявлення резервів підвищення ефективності застосування основних засобів підприємства. Тому в даній кваліфікаційній роботі залишається розраховувати лише на використання детермінованих факторних моделей, які дають задовільні результати аналізу і на коротких часових рядах.

8. В результаті реалізації запропонованого заходу з оновлення технологічного устаткування у вигляді придбання автомату з виготовлення пельменно-вареничної продукції НЛТ-700 фірми АНКО фондоддача основних виробничих засобів підприємства дорівнюватиме 6,81 грн./грн., тобто зросте на 0,40 грн./грн., або на 6,2%.

9. З метою визначення, яка частина приросту фондоддачі обумовлена зміною продуктивності праці, а яка – динамікою показника, зворотного до

фондоозброєності працівників підприємства, скористаємось побудованою двох факторною детермінованою моделлю, підставивши проєктні значення вказаних чинників.

10. Розрахунки за методом виявлення ізольованого впливу чинників показали, що за рахунок зростання продуктивності праці фондоддача ТОВ «ЮГФУД» підвищиться на 0,67 грн./грн., або на 10,45%, а за рахунок зміни показника, зворотного до фондоозброєності працівників підприємства, вона знизиться на 0,11 грн./грн., або на 1,73%. У той же час синергія вихідних факторів негативно вплинула на досліджуваний показник ефективності застосування основних засобів, він знизився 0,16 грн./грн., або на 2,52%.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Астапова Г. В., Пілецька С. Т., Біскупська І. В. Фінансові механізми відтворення та оновлення основних фондів підприємств : монографія. Київ : НАУ, 2012. 200 с.
2. Библик С. П., Сюта Г. М. Словник іншомовних слів : тлумачення, словотворення та слововживання / за ред. С. Я. Єрмоленко. Харків : Фоліо, 2006. 623 с.
3. Бондарчук В. В. Підходи до аналізу стану та ефективності використання об'єктів нерухомого майна. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. Економіка.* 2013. Вип. 24. С. 262–265.
4. Борисюк І. О., Ткаченко І. І. Резерви підвищення ефективності використання основних фондів підприємства. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України.* 2010. № 18. С. 287–290.
5. Бутинець Т. А. Основні засоби : точка зору економіста. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу.* 2012. № 23. С. 22–36.
6. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський словник. Житомир : Рута, 2001. 224 с.
7. Вовк А. А., Вовк Ю. А., Чуприкова З. В. Основные средства: проблемы характеристики наличия, движения, классификации и оценки эффективности использования. *Вісник економіки транспорту і промисловості.* 2015. № 49. С. 217–221.
8. Геращенко І. О., Стрижко О. А. Управління ефективністю використання основних засобів. *Економіка і регіон.* 2015. № 4(53). С. 23-28. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/810e4115-5385-43cd-9630-1f1b194a0f90/content>
9. Гречко А. В., Гречухін А. С. Оцінка ефективності виробничої діяльності підприємства. *Ефективна економіка.* 2016. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4744>

10. Денисюк О. М. Аналіз стану та ефективності використання основних засобів на підприємствах машинобудівної галузі Вінницької області. *Ефективна економіка*. 2015. № 9. URL :

<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4468>

11. Домбровська Н. Р. Економічна сутність основних засобів та їх класифікація. *Економічні науки. Сер. Облік і фінанси*. 2012. Вип. 9 (1). С. 340–349.

12. Дробишева О. О., Віташ Н. М. Оптимізація структури основних фондів та їх значення у досягненні підприємством своїх цілей. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер. Економіка*. 2016. Вип. 2 (6). С. 63–68. URL : <https://msu.edu.ua/visn/wp-content/uploads/2016/12/2-6-2-2016-11.pdf>

13. Економічний енциклопедичний словник. URL:

<https://subject.com.ua/economic/slovník/index.html>

14. Економічний словник-довідник. URL:

<https://subject.com.ua/economic/dict/822.html>

15. Ендовицкий Д. А., Мокшина К. Н. Сущность основных средств как объекта бухгалтерского учета в контексте проблем учета капитала. *Финансовая аналитика : проблемы и решения*. 2013. № 24 (162). С. 2–9.

16. Жердев Э. В. Методичні засади формування амортизаційної політики на підприємствах. *Облік і фінанси АПК*. 2011. № 1. С. 1–5. URL: <http://magazine.faaaf.org.ua/metodichni-zasadi-formuvannya-amortizaciynoi-politiki-na-pidpriemstvah.html>

17. Ляш О., Кантур Ж. Продуктивність та ефективність праці, резерви її шляхи їх підвищення. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України*. 2009. Вип. 19.1. С. 164–166.

18. Кайдалова Г. О., Ларка М. І. Дослідження ефективності використання основних фондів підприємств. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. 2013. № 67 (1040). С. 103–109.

19. Ковальчук Н. О., Побіжан Т. А. Аналіз стану основних засобів на підприємствах України. *Молодий вчений*. 2017. № 10 (50). С. 910–914. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/10/206.pdf>
20. Кудін С. М. Тенденції формування і використання основних виробничих фондів м'ясної промисловості України. *Наукові записки. Економічні науки*. № 12. Т. 18. С. 26–31.
21. Кузьмін Д. Л. Основні засоби і основні фонди: порівняльний аспект. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2012. Вип. 2 (23). С. 148–155.
22. Кузьмін О. Економічна ефективність використання основних засобів підприємства. *Науковий вісник національного лісотехнічного університету України*. 2010. № 20(9). С. 240–245.
23. Лесняк В. А. Экономическая сущность основных средств и их идентификация в бухгалтерском учете. *Terra Economicus*. 2013. № 1, т. 11, ч. 2. С. 54–59.
24. Лищенко О. Г., Півненко В. В. Оптимізація амортизаційної політики підприємства. *Сталий розвиток економіки*. 2015. № 4. С. 70–75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2015_4_11
25. Лопатников Л. И. Экономико-математический словарь : словарь современной экономической науки. 5-е изд., перераб. и доп. М. : Дело, 2003. 520 с.
26. Мармуль Л. О. Матеріально-технічне забезпечення регіональних АПК. *Економіка АПК*. 2007. № 2. С. 11–19.
27. Методи амортизації основних засобів. URL: <https://zakon.help/article/metodi-amortizacii-osnovnih-zasobiv-oz>
28. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку нематеріальних активів від 16 листопада 2009 року N 1327. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/MF09109?an=447&ed=2013_12_30
29. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби». URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_014

30. Морозова А. В., Трубникова Т. В., Мартынова Н. А. Сущность, классификация и структура основных фондов организации. *Таврический научный обозреватель*. 2017. № 3 (20). С. 48–53.

31. Назарбаева І. Прискорена амортизація : чи варта шкурка вичинки? URL: <https://www.buh24.com.ua/priskorena-amortizatsiya-chi-varta-shkurka-vichinki/>

32. Неміш Ю. В. Формування основних засобів та управління ними у м'ясопереробних підприємствах : дис. на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук : 08.00.04. Львів, 2015. 214 с.

33. Овод Л. В. Принципи амортизаційної політики промислового підприємства. *Економіка : реалії часу*. 2015. № 2(18). С. 89–93. URL: <https://economics.opu.ua/files/archive/2015/No2/89-93.pdf> (дата звернення: 12.08.2023).

34. Осипов В. И. Методы факторного анализа и планирования в промышленности : учеб. пос. Київ : УМК ВО при Минвузе УССР, 1989. 212 с.

35. Островецький В. І. Амортизаційна політика України в системі інструментів податкового стимулювання інвестиційно-інноваційної активності. *Економічний вісник Донбасу*. 2017. № 2 (48). С. 121–131.

36. Пащенко Н. В. Теоретичні засади обліку основних засобів. *Економіка та держава*. 2009. № 1. С. 58–59.

37. Податковий кодекс України від 13.08.2020. URL: <https://buhgalter911.com/normativnaya-baza/nalogovy-i-kodeks/>

38. Пожуєва Т. О., Швець Ю. В. Дослідження ефективності використання основних фондів промислового підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2013. Вип. 5. С. 37–43.

39. Показники використання та відтворення основних фондів. URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/17nebava_ekonomika_organizaciya_virobni_choyi_diyalnosti/56.htm

40. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку № 8 «Нематеріальні активи». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/REG4043?an=16>

41. Про компанію – ТМ Valesto. URL: <https://valesto.org/pro-kompaniyu/>
42. Самбурська Н. І. Обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами: теорія і практика (на прикладі підприємств водопровідно-каналізаційного господарства) : монографія. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2015. 289 с.
43. Сегеда С. А. Теоретичні підходи до класифікації основних фондів підприємств аграрної сфери. *Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Сер. : Економічні науки*. 2010. № 4. С. 96–101.
44. Собко О. В., Бакай В. Й. Деякі аспекти аналізу методів нарахування амортизації основних засобів на промислових підприємствах. *Актуальні проблеми економіки в умовах глобальних викликів*. 2016. Вип. 11. С. 61–63.
45. Степанов И. Г., Матиевич А. С. Систематизация показателей анализа воспроизводства основных фондов. *Вестник Пермского университета*. 2012. Выпуск 1 (12). С. 66–76.
46. Сук Л. К., Сук П. Л. Облік власного капіталу. *Бухгалтерія в сільському господарстві*. 2005. № 14. С. 73–78.
47. Технологічне обладнання для виробництва напівфабрикатів у тісті. Методичні вказівки до виконання лабораторної роботи з дисципліни «Технологічне обладнання підприємств з переробки продукції тваринництва». Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Дмитра Моторного. Мелітополь. 2020. 31 с.
48. Ткаченко Н. Амортизація, знос основних засобів, нарахування, зміни у незалежній Україні. *Вісник економічної науки України*. 2012. № 2. С. 161–165.
49. Швець В. Я., Грекова В. А. До питання оцінки економічної ефективності оновлення основних фондів. *Ефективна економіка*. 2012. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1551>
50. ЮГФУД — Код ЄДРПОУ 40292090
URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/40292090/
51. Янковий О. Г. Детерміновані моделі факторного економічного аналізу в книзі: *Методологія статистичного забезпечення розвитку регіону* : Монографія за заг. ред. А. З. Підгорного. Одеса : Атлант, 2012. С. 125–143.

52. Янковой А. Г. Методы усложнения факторной детерминированной модели результативного экономического показателя. Матеріали 2-ї міжнар. наук.-практ. конф. «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики», 26-27 вересня 2013 р. Одеса : ОНЕУ, 2013. С. 253–255.

53. Янковий О. Г., Белік С. О. Показники ефективності використання й забезпечення підприємства основними виробничими фондами. Економіка підприємства : сучасні проблеми теорії та практики : матеріали 8-ї міжнар. наук.-практ. конф., 13-14 вересня 2019 р. Одеса : Бондаренко М.О., 2019. С. 185-186.

54. Янковий О. Г. Двоїстий характер показника фондоозброєності на підприємстві. *Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях*. Матер. XX міжнародної науково-практичної конференції. 14 квітня 2022 р. Одеса. ОНЕУ. С. 96-98. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua>

55. Янковий О. Г., Чернишова О. Б. Причини неоптимальності фондоозброєності в промисловості України. *Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях* : зб. матеріалів XIX Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 100-річчю Одеського національного економічного університету, 17-18 травня 2021 р. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. с.129-131.

56. Янковий О. Г., Янковий В. О. Співвідношення динаміки продуктивності праці та фондоозброєності як індикатор оптимальності координації основних фондів і чисельності персоналу на підприємстві. *Економіка України*. 2020. № 8. С. 40-57.

57. Ярмоліцька О. Методика оцінки стану, ефективності використання основних засобів залізниць та процесів їх відтворення. *Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер. Економіка і управління*. 2013. Вип. 23-24. С. 217–225.